

ločila za adresno in za ministerski program; saj ste vsi meso iz istega mesa, in kri iz iste krvi in duh iz istega duha! Jaz tudi ne dvomim, da ne bi krona svojemu prepričanju zvesta ostala in se nadjam, da bo vlada ministerske večine, kakor je ostala in se bode dopolnila, svoji adresi nezvesta postala, ako premisli, na kateri strani in za katerimi načeli stoji ogromna večina avstrijskega ljudstva in naloga države same.

Jaz bi lahko proroško razlagal, kako bo glasovanje za adresno izteklo, kolikošna bo večina, kolikošna manjina; vsaj je namen državnega zbora večine jasen! Ta zbornična večina pa je po moji sodbi — in menim, da se ne motim, da se to dá statistično dokazati — v ogromni manjšini v Avstriji. Večina zastopa tu samo en narod, manjšina pa reprezentuje vse narode! Kakošna vrednost pa imajo sklepi, katerim sicer samim na sebi parlamentarno veljavo priznavam, pred prestolom cesarjevim, ki mora pri vseh razmerah gledati v prihodnost, to si vsakdo lahko sam misli.

Gospôda moja! Ne mislite, da se borimo proti kakemu ministru, ki danes sedi na klopi ministerski, in jutri morebiti ne bo več sedel; ne mislite, da se borimo proti „črki“ ustave. Mi se borujemo za ustavno avstrijsko načelo, — mi se odločno borujemo zoper centralizem, ki je grob svobodi in samoupravi, — mi se borujemo z vsemi močmi zoper nemčevanje, mi se borimo za principe, kateri bi bili lahko tudi Vaši!

Kdor hoče ohraniti državo, mora pristopiti k tem načelom, in gospodje ministri si bodo morali klicati, kakor se je klicalo Schmerlingu: „Drugo pot in sprevidno!“ To si bojo morali klicati, ako hočejo Avstrijo vladati in osrečiti. Naj bi jih genij avstrijski navdušil s tem resničnim in pravnim čustvom! Ako pa te naloge ne izvršé, potem se bojím, da se bo nad njimi spolnila proroška beseda velikega sosednjega vladarja: „Kar niso mogli storiti mogočni sovražniki, k temu so pripomogli nemški ministri. Avstrijo so pokopali!“ (Dobro! dobro! v desnem središču.)

Slovansko slovstvo.

* „*Triglav*“, *mythologično raziskovanje, s podobo Triglav-Trojana na slovensko-rimskem spomeniku v Mariboru* — to je naslov novi knjižici, katero je spisal in založil g. Davorin Trstenjak, čegar imé sluje med učenjaki po vsem slovanskem svetu. Veleučeni pisatelj v predgovoru pripoveduje, kaj ga je nagnilo, samostojno to delo dati na svetlo, rekoč: „Do sedaj so moji razni mythologični članki — in to še le v zlomcih — bili samo natisnjeni v nekterih naših časopisih. Ker pa me je več literarnih mojih prijateljev, posebno severno-slovenskih, nagovarjalo, naj vsaj edno večje raziskovanje, ki pretresa božanstvo po vsem njegovem bistvu in različnih njegovih delavnostih, dam v posebni knjigi natisniti, zato vstrežem s tem spisom njihovi volji . . . Dokazi bi res dobili bolj prepričalno moč, ako bi mogoče bilo vse slike, na ktere napotujem po raznih knjigah, ali ktere še hranim v svoji mapi, knjižički pridjati, kar pa se ni moglo storiti, ker to stane mnogo stroškov. Ako bolje okoliščine, nego sedaj mi osojane, bodo mi dale več časa in pokoja, da sestavim nabrano gradivo za prazgodovino Slovencev, bodo vse slike priložene; za sedanji našemu mlademu slovstvu prenemili čas sem rad, da že toliko pride na svitlo“.

Slovinci! s temi besedami pošilja na beli dan knjižico, po kateri bode rad segel vsak više omikan rodoljub že zatega del, da ima spominček ljubljenca našega v rokah. Pokažimo pa tudi, da vemo ceniti učenost in zasluge svojega učenjaka, podpirajmo ga v njegovem prizadevanju s tem, da pokupimo vse iztise, kajti to je

vsacemu pisatelju djansko znamenje, da narod ceni dela njegova, in ga gotovo spodbudí, da nas kmalu spet razveseli z novo knjižico, ki bode na čast ne le njemu, ampak vsemu slovenskemu narodu.

Knjižica se prodaja v Ot. Klerr-ovi bukvarnici v Ljubljani po 30 soldov.

Dopisi.

Iz Gorenskega 30. jan. (*Tudi en košček iz nove ère.*) Hudo so stvaritelji sedanje „srečne“ Avstrije že napenjali svoje liberalne strune, da bi se duhovstvu odvzele farne matrike, ter izročile politični gosposki v oskrb. — O strah! to bi bil smrten udarec po Dežmanovih „črnuh“ v materijalnem oziru. Saj — kar se mene tiče, so mi matrike o letošnjem popisovanju nepozabljivo „bogate dijete“ donašale. Čujte!

Ne zadosti, da nam je gospôska ravno na božične praznike zavalila na glavo debel zavitek blanketov za rojstna spričala možke mladine od 1849. do 1859. leta rojene, morali smo v tem tesnem času vse v tujih srenjah bivajoče domačorojence z izpisi iz rojstnih bukev oskrbeti; na dalje je bilo našim lastnim stroškom prepuščeno, „ekspedirati“ sebe in matrične knjige v kraje, v katerih se je popisoval del faranov iz tujih srenj. Za vso to nujno tlako plačevala je gospôda, po megli birokratizma napihnjena, saj meni — še z osebno nehvaležnostjo:

Ker spada naša župnija v dve srenji, bil sem povabljen, da 11. dan t. m. sem prisel v V. . . čevski, 12. in 13. dan pa v domači srenji. Pripeljem se prvi dan na V. . . covo, stopim v Knapčevo hišo in ondi najdem popisovanje vršilnega komisarja g. T. . . arja, znane prijatelja in podpornika „Brenceljnovega“, ki že izprašuje zbrano ljudstvo. Po ponižnem poklonu se vsedem za mizo ter odprem svojo težko, pa tudi dokaj vredno knjigo, ker v njej je v lepem redu in zanesljivi gotovosti popisani stan farnih prebivalcev. Al g. komisar ne blagovoli se na-me ozreti, temveč ne jenja izpraševati ljudi takih reči, o katerih mora vedeti, da se bolje pozvedó iz matrik, kakor po ljudskem „Verhör-u“ in uradnih zapisnikih od časov prejšnjega popisovanja. Samega sebe jamem milovati, češ, čemu neki si prišel v snegu in luži? Če bo tako šlo, smo zvečer ob devetih še v Knapčevi pisarnici, in za dobiček imaš zraven ponočnega potovanja še nepotrebno zgubo časa. — Opomnim toraj gospoda, naj se zanese na moje matrike, ker tudi v drugih zadevah imajo uradno veljavo pri gosposki, in le to, kar ne spada v opravilo matrik, to naj pozvé od ljudi. Na to začne naš lokomotiv vendar počasi iz svoje staje hlapéti. Ko pa pozneje čutim, da g. komisar tudi vseh inštrukcijskih pravil, po katerih se je poprej popisovanje ukazovalo, ni prinesel seboj pod klobukom, ne morem se zdržati, še o tej reči polence na žrjavico priložiti. Pač nisem mislil s tem hlapona v eksplozijo nevarnost pripraviti, al — kmalu sledí grom in tresk. Ko namreč diurnist zapiše po mojem izreku osebni priimek „Ržen“, zgrabi g. komisarja sveta, uradna jeza zaradi naše slovenske spačenosti, kajti zmiraj se je prav pisalo „Eržen“ in se bode. Bal se je ta smrtni greh v svojih polah nesti v vso od nog do glave „nemško“ Radoljico; saj tudi sedaj o svetem letu bi ga menda nikdo ne bil upal na spovedi povedati. Toraj iztrga že napisano pôlo diurnistu spod peresa, vrže jo v stran in ukaže „Eržen-a“ na drugo pritisniti. (Kon. prih.)

Iz Blejske Dobrave 28. jan. A. K. — Večini (?) volilcev Brezovskih in Materijskih na Primorskem nikakor ne prigrasujem, ko v 3. listu „Novic“ pravi, da sadna drevesa stoječa okoli Materije in Brezovice so

večidel 8 let stara. A temu ni resnica. Vsak ta-
mošnji prebivalec zdravih oči more spričati, da le ne-
koliko dreves je bilo posajenih ona leta, nekoliko že
popred, druga pa ali večina njih kaže na kasneja
leta. Sploh morem trditi, čem več se ljudstvo zaveda
in spoznava korist sadjereje, temveč drevja zasaja, in
to temveč, ker biva blizu Trsta, kjer se dobro sadje
lahko v denar spravi. Osebnost sem se prepričal zadnja
leta, da ob času senokoše jako varčno obirajo senó od
mladih iz zemlje pogrnalih drevesic, ktera zatem 6 let
stara v prostorne kraje presajajo. (Bog daj čuda enakih
posnemovalcev!) — Ako gosp. Kastelec omenja sadnih
dreves, po meni preskrbljenih, ni mislil nikdar na 8
let stara drevesa, nego na onih 2000 vre požlahnjenih
dreves, ktera sem iz daljnega Gorenškega od preč. g.
Pintarja dobil. To more omenjeni gospod vsaki čas
dokazati. — Sveta dolžnost mi je pa, da pri tej priliki
se pristrčno zahvaljujem vsem, ki so mi na pomoč pri-
hiteli v moji nesreči, osobito pa preblagi Kastelčevi,
po domače Gasperjevi družini in g. Martinu Košic-u
za lepo radovoljno postrežbo. — Pri nas vlada huda
zima in mrzel gorenc nas prepihuje. Snega imamo
čez pol sežnja. Gozdna in sadna drevesa so jako poško-
dovana. — Železnica se marljivo dela. — Za društvo
sv. Mohorja se je letos v našem majhnemu selu mnogo
novih udov oglasilo. Bog daj Slovencem kmalu popol-
noma zdramiti se, ter svetu čedalje bolj kazati napredek!

V Vrtojbi 28. jan. S. (*Čitalnica naša*), ki se je
že pred enim letom ustanovila, bode se 6. februarja
t. l. slovesno odprla. Da se je morala ta slovesnost
tako dolgo odlašati, bilo je krivo marsikaj. Vsem za-
prekam, ki so pretile celó iz lastnega tabora, so se
vendar rodoljubi krepko v bran postavili; vodilo jih
je rodoljubje in spoznanje koristi in potrebe čitalnice jim
je bila luč, da ni jih strašil noben trud. Med tem naj
posebno omenim gosp. Maraž-a, ki marljivo dela na
narodnem polji ves vnet za blagor svojih sovaščanov.
Slava mu!

Iz Postojne. (*Čitalnica naša*) napravi 6. dan t. m.
zvečer ob 7. uri Vodniku v spomin besedo, h kateri
se vsi rodoljubi in prijatli uljudno vabijo. Veselica se
bode vrstila tako-le: 1. Petje zboru. 2. Tombola s pe-
timi lepimi dobitki. 3. Govor. 4. Dvospev. 5. Dekla-
macija. 6. Samospev. 7. Petje zboru. 8. Vesela igra s
petjem: „Bob iz Kranja“. 9. Ples. Odbor.

Iz Ljubljane. (*Iz seje deželne odbora 29. jan.*)
Bral se je dopis c. kr. deželne vlade, da je presvitli
cesar potrdil sklep deželne odbora kranjskega, da se
pobéra to leto za zemljišno odvežo priklada 24 od-
stotkov na neposrednje davke in 10 odstotkov na vžit-
nino od vina, mošta in mesa. — Tudi sklep deželne
zboru, da se pobéra za deželni zaklad 16 odstotkov
priklade na neposrednje davke in 10 odstotkov na vžit-
nino od vina, mošta, in mesa, je potrjen. — Podelil je
odbor 3 izpraznjene deželne štipendije za gozdarsko
šolo v Šneperku dvema učencema iz 4. razreda gim-
nazije in enemu učencu iz 4. razreda realkega. —
O podpori z 1600 gold., ki jo je deželni zbor naklonil
iz glediščinega zaklada v podporo slovenske dramatike,
je deželni odbor sklenil, da se v podporo slovenske
dramatične šole odločenih 500 gold. izplača drama-
tičnemu društvu, in sicer vsako četrletje četrti del
tega zneska; za ostalih 1100 gold. pa se razpišejo in
po „Novicah“ in po „Laib. Ztg.“ razglasijo nagrade
za slovenske igre in spevoigre, ki naj jih pisatelji in
skladatelji do konca leta 1870. pošljejo deželnemu od-
boru, in sicer tako, da poslani igri na čelo napišejo
kako prislovico, v priloženem dobro zapečatenem listu
pa naj tej prislovcici dostavijo svoje ime. — O prošnji
županije Črnomeljske, da bi se zadnja volitev občin-

skega odbora ovrгла in druga volitev ukazala, je de-
želni odbor sklenil, da se ta prošnja vsled obč. volil-
nega reda izroči s priporočilom c. kr. deželni vladi. —
Cene mesa, ki jo je mestni odbor kranjski za mesec
januar odločil, deželni odbor ni potrdil, ter je mestni
županiji naročil, da se ima mesna cena po dotični po-
stavi določevati na gotovih podlagah in sicer z razloč-
kom za pitano in ne pitano živino, in da se zmiraj na
to pazi, da se mesarji ravnaajo po dveh tarifah. —
Predno se diurnist v službo vzame v bolnišnični pisar-
nici, je bilo sklenjeno, da se preskušnji podvrže, ali
je slovenskega jezika tudi v pismu popolnoma zmožen.

— (*Letni zbor političnega društva „Slovenija“*) je bil
27. dne u. m. Ker nam je danes pošel prostor, prihra-
nimo si sporočilo o zborovanji za prihodnji list, in pri-
občimo danes le dvoje:

prvo to, da po soglasnem sklepu zborovem se
je poslal telegram govornikom slovenskim o adre-
sini razpravi: gospodom Tomanu, Svetcu in Čr-
netu, ki jim naznanja, da se društvo „Slovenija“ po-
polnoma sklada z načeli, ktera so izrazili v govorih
svojih, ter se jim za krepko brambo deželne avtono-
mije in narodne ravnopravnosti zahvaluje;

drugo pa to, da tudi po soglasnem sklepu zbo-
rovem se ima zahvalnica razglasiti volilcem na
Kranjskem gledé na volitve preteklega časa. Tako-le
se glasí:

Volilci!

Volitvena pravica je važna politična pravica v
ustavnem življenji, bodi-si da volimo možé v občinsko
starešinstvo ali v kupčijsko in obrtnijsko zbornico ali
v deželni zbor.

Kakor volimo, tako si posteljemo, in tako potem
ležimo, kajti izvoljenim dali smo velike oblasti.

Lahko je po takem razumeti, zakaj nikjer po vsem
omikanem svetu prevdarni možje ne držijo križema rók,
kedar pridejo volitve, ampak se jih živo udeležujejo in
nečimurne budijo iz zaspanosti.

Da pa se, kolikor mogoče, izid volitev zagotovi,
treba, da se že pred volitvijo volilci enega duhá zedi-
nijo v tem, koga bodo volili, — da ne vleče eden
na desno drugi na levo, in da potem ne padeta oba,
na vrh pa pride tak, za kterega nihče ne mara.

Da se taki nesreči v okom pride, treba je volilcem
kažipot, ki jim po vsestranskem prevdarnu in po-
razumljenji z volilci očitno reče: tega volite!

Leta 1867. se je ustanovil v Ljubljani „narodni
volilni odbor“, ki je izvrstno srečno vodil po vsej do-
movini volitve poslancev v deželni zbor kranjski. Ko
se je narodno politično društvo „Slovenija“ osnovalo,
je tega društva odbor ta imenitni posel vzel v svoje
roke in je lansko leto vodil volitve poslancev v de-
želni zbor v okraji kranjskem, loškem in tržiškem, v
ljubljskem in vrhniškem, v trebanskem, zatičinskem,
žužemberškem, mokronoškem, litijskem in boštajnskem,
— in volitev odbornikov v kupčijsko in obrt-
nijsko zbornico po vsej deželi — in možjé, ki jih
je narodno društvo priporočalo volilcem, izvoljeni so
bili od konca do kraja vsi. Tudi izid volitev za
mestni zbor ljubljanski bil je v negativnem smislu
tak, kakor ga je društvo „Slovenija“ želelo, ktero tudi
pri poslednji volitvi deželne poslanca v Idriji ni
držalo križema rók.

Tak sijajni izid volitvenega boja je pa toliko večje
pomembe, kolikor bolj se napenja nasprotna nemčurska
stranka, da bi zmôgla s svojimi kandidati.

Zato je odbor društva „Slovenija“, ko je v ob-
čnem zboru 27. dne u. m. račun dajal od delovanja
svojega v letu 1869., prav posebno povdarjal ta srečni

izid vseh volitev preteklega časa in društvu nasvetoval: naj, priznavši veliko važnost deželi ugodnih volitev, vsem volilcem, ki so pri omenjenih volitvah zbirali se pod zastavo narodno in vkljub sladkim ali trdim besedam zaupljivo volili možé po društvu „Sloveniji“ priporočane, izreče očitna zahvala.

Občni zbor je enoglasno pritrdil temu predlogu in sklenil, naj odbor zahvalnico po svetu razglasi.

Podpisani odbor radosten spolnuje sprejeto nalogo in Vam vsem, domoljubni možje, ki ste poslušali glas našega narodnega društva in ste volili po njegovem nasvetu, javno izrekuje hvalo in zahvalo.

Možje slovenski! stali ste dozdej vselej po volitvah kot nepremakljivi stebri domovine naše. Ta lepa edinstvo, katero občudujejo naši bratje Slovani družih avstrijskih dežel, ktera pa zeló grize nasprotnike naše, nam je pa tudi poroštvo srečnih volitev, ako jih v prihodnje bode treba.

Zato Vam, vrli rodoljubi! društvo naše navdušeno kliče: Živeli!

Odbor narodnega društva „Slovenija“

27. prosenca 1870.

— (*Veselica Vodniku na čast*) bode, kakor se sliši, danes zvečer napolnila vse čitalnične prostore. Slava Vodniku! Živeli njega čestitelji!

— (*Dr. Klun in pa slovenske popisnice in državni zakonik.*) Dvorni svetovalec Klun je 24. prosenca v zbornici poslancev v svojem govoru skušal pobiti to, kar je, čujte! pred nekoliko leti v ruskem „Slovu“ in dunajskem „Avstrija“ na hvalo slovenski literaturi pisaril, ter je med drugim tudi povedal, da so občine krškega okraja slovenske popisnice (popisne pôle) zavrnilo, rekoč, da jih ne razumejo, ter so nemških zahtevalo. To pa je že očitno debela laž, kajti vlada zgolj slovenskih pôl ni dala tiskati, ampak le nemško-slovenske za Štajarsko in Kranjsko, in laško-slovenske za Primorje. Kako tedaj so mogle občine zahtevati nemških pôl, če so jih že imele pred sabo! „Erklärt uns Graf Oerindur“.... — Koliko je pa v tem resnice, kar pripoveduje zastran slovenskega državnega zakonika, da je tudi dokaj kranjskih občin zahtevalo nemški „Reichsgesetzblatt“, to nam ni do dobrega znano. Mogoče je pa to-le: Znano je, da po novem letu se, kakor je do konca 1852. leta bilo, slovenski državni zakonik („Oglasnik državnih postav in ukazov“) zopet na Dunaju tiska. Po postavi mora vsaka občina en eksemplar biti v nemškem, biti v v svojem maternem jeziku kupiti in plačuje za-nj kakih 1 gold. 70 kr. za celo leto. Te prilike se je morebiti poprijel marsikter nemškutarisk purgirmajster na Kranjskem, ki si domišlja (se ve, da le domišlja!), da nemško bolje ume nego slovenski, ter si je po takem naročil nemški „Reichsgesetzblatt“, ves ponosen vzlasti če mu je še kak c. kr. okrajni glavar (in tacih se nam žalibog ne manjka!) na srce govoril, naj vzame nemški „Reichsgesetzblatt“, češ, da po tem je že za dve glavi viši, če nemški „Reichsgesetzblatt“, ki ga ne ume, na polici leži. Al vprašanje je tukaj: ali je to pametno in pošteno? ali se je to zgodilo po sklepu občinskega odbora in ne le po županovi samovolji? in ker nemškutarji vedno in vedno za sebe iz tacih prigodkov denar kujejo, ali ne zahteva slovenska čast, da bi se občinski odborniki (soseskine možje) na Kranjskem potegnili za slovenske postave in da mnogo občin stopi na noge, da očitno po časnikih prekličejo neumnost županovo? — Tudi bi bilo želeti, da bi se obilo privatnih naročnikov oglasilo za slovenski „državni zakonik“ (saj 1 gold. 70 kr. na leto je mala reč), da

bi se tako vničilo gori omenjeno nemškutarisko veselje. Slovenski „državni zakonik“, vredovan po izvrstnem pravo- in jezikoslovcu gosp. Cigaletu, bode županom dobro služil pri uradovanji njihovem, in v obče mora nam vsacemu za oliko slovenskega opravnega jezika mar biti!

— (*Cerkveno petje.*) Prihodnjo nedeljo 6. februarja ob 10. uri bode pelo v tukajšnji stolni cerkvi 60 pevcev in pevkinj novo vokalno mašo za moški in ženski zbor od Ant. Förster-a, triglasni motet od Palestrine za moški zbor pri gradualu, in dvoglasni ofertorij za alt in bas z orglami od Fr. Witt-a. Pelo bode pri tej priložnosti prvokrat 20 dečkov, kateri obiskujejo šolo za stolni kor, oktobra meseca 1869. leta osnovano.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

V zbornici poslancev je bil v saboto boj za adresno končan. Zgodilo se je, kar se je že naprej vedelo: adresa je bila od 114 nemških centralistov sprejeta; proti njej bilo je le 47 glasov (Poljaki, Slovenci, Tržačani, Bukovinci in kaki 3 Nemci). Da sta hofrath Klun in grof Margheri med številko 114, razume se samo po sebi. Al predno je prišlo do glasovanja, zapustili so nemški Tirolci zbornico in ne pridejo več v zbor, razžaljeni po razuzdanem poročevalcu Tinti-u, ki jim je med drugim očital, da niso Avstrijanci, češ, da njih „domovina je Rim, njih cesar papež“. Baron Giovanelli, voditelj tirolskih poslancev, je zahteval od predsednika, naj zavrne surovost poročevalčev; al ker ta ne stori tega, po krepki deklaraciji Giovanellijevi zapusti zbornico 6 poštenjakov s klicem: „z Bogom za domovino in cesarja!“ Nenadni odhod je celó osupnil centraliste, kajti zdaj vidijo, da kamen pada za kamenom, in da v 2—3 tednih utegnejo le še sami nemški centralisti sedeti v zbornici. Isti dan, ko je bila adresa končana, se je volil odbor, ki naj poroča o resoluciji gališki (to je, o zahtevah gališkega deželnega zbora), ki je bila lani odložena in ima zdaj kmalu se rešiti v državnem zboru. Zdaj pa (kar tudi današnja „Tagespošta“ v dunajskem dopisu razodeva) nastopi čas, da vsi ostali avtonomisti (Slovenci, Bukovinci, Tržačani in nekteri Nemci) združeni stavijo predlog, da tisto, kar se privoli vsled resolucije Galiciji, raztegne se na vse druge dežele (resolucija kranjskemu zboru pripravljena blizo isto zahteva). Istop ostale opozicije iz državnega zbora moral bi tedaj priti na dnevni red, ako se Poljakom kaj dovoli, drugim pa ne, in ko bi se direktne volitve sklenile zoper deželne pravice. — Kako negotovo je vse v državnem zboru, očitno se kaže tudi iz tega, da 14 dni iščejo kandidatov za ministre, pa neki do danes še ne enega gotovega niso našli; sami Nemci, ki so v državnem zboru, nimajo pravega zaupanja, da se obdrži dopolnjeno sedanje ministerstvo. Državni kancelar Beust, o katerem se je izprva mislilo, da je steber manjšinine spomenice, s je h koncu popolnoma sprijaznil z Giskro in tako zvest ostal pregovoru: „šviga švaga čez dva praga“. Važni časi tedaj kmalu pridejo.

Žitna cena

v Ljubljani 29. januarja 1870.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 90 — banaške 5 fl. 50. — turšice 3 fl. 12. — soršice 3 fl. 73. — rži 2 fl. 90. — ječmena 3 fl. — — prosa 2 fl. 60. — ajde 2 fl. 80. — ovsa 1 fl. 80 — Krompir 2 fl. —